

Kevés fesztivál van Európában, amely olyan paraméterekkel bírna, mint a Sziget Fesztivál (későbbiekben csak Sziget). A Sziget, ahogy már nevében is benne van egy sziget, de nemcsak fizikai valójában, hanem minden év augusztus elején ténylegesen el is különül kicsit a várostól. Arra az egy hétre nem játszótér, nem kirándulóhely vagy kutyafuttató, hanem egy kulturális fesztivál színhelye lesz. És mégis, ez így valójában még nem is fedti teljesen a valóságot, hisz ha nem

bejárata, de ez a pont természetesen megközelíthető más tömegközlekedési eszközökkel vagy személygépkocsival is. De maradjunk még egy kicsit a szigeten kívül! Bár a sziget közvetlen közelében van pár utca családi házzal és az út túloldalán egy egész lakótelep tízeletes házakkal, valamint déli részén – a volt hajógyár épületeit és más létesítményeit hasznosítva cégek és yachtkikötő is működnek, mégis alkalmas a fesztivál helyszínéül, szeparáltsága és más területi adottságai

Deák Petra

Sziget: város a városban

79
K É K

is tömegesen, de mehetnek be kutyák a szigetre továbbra is, és gyerekek, idős emberek is látogathatják, hisz program van számukra is bőven. Szóval el is különül, meg nem is. Elszigetelődik, de a város vérkeringésében mégis óriási szerepet játszik Évente egyszer Közép-Európa legnagyobb zenei fesztiválja, egy város a fővárosban.

A Sziget helyszíne a kezdetektől a főváros (Budapest) III. kerületéhez tartozó Óbudai sziget, a város északi részén. Az aquincumi folyópart közelében elterülő 2,5 km hosszú, 108 hektár területű földdarabot a déli végében kialakult hajógyárról Hajógyári szigetnek is nevezik. A többi dunai szigethez hasonlóan a Duna hordalékából jött létre, ez itt meghaladja a 10 m-es vastagságot is, és olyan magasan áll ki a mederből, hogy csak a legnagyobb árvizeknél kerül víz alá (pl. 1965-ben). Megközelíthetősége jó. Pár megálló a belvárostól a HÉV-vel, onnan pedig csak rövid séta a sziget

miatt. Kényelmes, nagy tér a sziget, alkalmas hely arra, hogy egy-egy fesztivál alkalmával több százezer embert befogadhasson.

Formájában tagolt a terület, jól elkülöníthetők az egyes műfajok színpadai, sátrai. Nem szándékozom teljes tervrajz leírást adni a fesztivál helyszíneinek elrendezéséről, hisz ki ne ismerné a nagyszínpad, a világzenei színpad helyét, vagy hogy hol található a színház- és táncsátort, az ambient sátrat avagy kedvenc kocsmáját. Az elrendezés egy-két kivétellel nem is nagyon változott az évek folyamán, hisz nagyságából adódóan az a legkézenfekvőbb, ha a fesztivál első napjai nem térképmemorizálással telnek, hanem a már jól ismert utakon és ösvényeken mindenki mehet a kiszemelt koncertre, egyéb programokra. Nyilvánvaló, hogy a legforgalmasabb főutakra és mellékutakra a fontosabb, mindennapi élethez szükséges étkezdék, falatozók, kocszmák

és a „város” közszolgáltatásait nyújtó fürdők, közvécék, információs pontok, kórház- és házasságkötő sátrak stb. A zártabb, szeparáltabb tisztásokra kerülnek azok a színpadok, amelyek produkcióihoz nyugodtabb légkör szükségeltetik. A zenei színpadok és sátrak elrendezése természetesen igazodik a közönség befogadásához, a stílusok és műfajok elrendezhetőségéhez is, és ezek a már évek alatt jól bevált módszer szerint minden évben szinte ugyanarra a helyre kerülnek és épülnek fel. Mindennek megvan a maga helye.

A sziget beépítettségét tekintve azt mondhatjuk, hogy a fesztivál ideje

alatt a szigetlakók semmiben nem szenvednek hiányt. Nemcsak a szórakoztatásuk, de az ellátásuk is jól-szervezett. Mivel a szigetlátogatók egy jelentős hányada hetijegyet vásárol, sokan (főleg a vidékiek és a külföldiek) a fesztivál ideje alatt beköltöznek a szigetre. A szállás sátorozást jelent, de lehetőség van korlátozott számban faházak bérlésére is vagy lakókocsiban történő elszállásolásra, ezekről persze a lakóknak maguknak kell gondoskodniuk. Akik nem tervezték kint tölteni az éjszakát, de a programjuk „megcsúszott”, vehetnek ki 1–2 személyes sátrat a „hotelben”. Az élelemellátás is jónak mondható, bár az árak az évek előrehaladtával igen borsosak lettek, mondhatni lehet, a kereskedők igyekeznek maximálisan (vissza)élni a szeparáltságból adódó versenyelőnyükkel. Ezért a szigetlakók gyakran „kint”, a környező kisboltokban vásárolnak élelmiszert. Nem mintha a szigeten nem lenne meg minden: van a

Budapest

tejivótól kezdve a zöldséges standokon át a gyorsbüfékig minden, sőt a Krisnásoknál még ingyen ebéd is. A harmadik alapfeltétel a szállás és étkezés mellett, a tisztálkodás lehetősége. A vizesblokkok és mobil wc-k a forgalmasabb helyekre, leggyakrabban az utak mellé kerülnek, hogy mindenki számára könnyen és gyorsan megközelíthetők legyenek. Ezenkívül azért a zsúfoltabb sátorozóhelyek közelébe is jócskán kerül belőlük. Ha valakinek a fesztivál hangulatához elengedhetetlen a strandolás élménye, azt is megteheti, hisz a régi Honvéd üdülő helyén még egy feszített víztükrös medence is található, ami bár korlátozott mennyiségű ember befogadására képes egyszerre, de aki kíváncsi, az merülhet a hús habokban is.

Van mindezekon kívül sok olyan szolgáltatás is, ami nem szervesen kapcsolódik egy fesztivál jellegéhez, de a Sziget szervezői próbálják a maximális kényelmet és lehetőséget megadni látogatóiknak. Ilyen többek között a posta, a folyamatosan működő csomagmegőrző, a 10–18-ig működő gyermekmegőrző, az internetkávézó, a faliújság, a házasságkötő sátor, a számtalan sportolási- és játéklehetőség stb.

Hogy kik is látogatják a Szigetet, milyen a közönsége, nehéz leírni, kategóriákba osztani. Erről egy külön tanulmányt lehetne írni. Az egészen kicsi gyerekektől kezdve, akiket még szüleik hoznak ki egy-egy programra (karjukra írt telefonszámmal), a középkorosztályon át egészen az idősebb emberekig minden korosztály képviseli magát. Mégis a mag, a fiatalok. Kb. a 16–18 évesektől kezdve a 40-esekig vannak a legtöbben, közülük is leginkább a 20-asok, 30-asok. Őket további csoportokra oszthatnánk: vannak a hetijegyesek, akik túlnyomórészt a fiatalabb korosztályból, tehát a 20-asok közül kerülnek ki (de persze vannak kivételek) és jelentős

részük külföldi látogató. A 30-as korosztály képviselői inkább napijegyesek, hisz többnyire dolgoznak és csak pár nap szabadságot vesznek ki ilyenkor, egy-egy program kedvéért. Ahhoz, hogy a szigetlakókról részletesen és pontosan írassunk, elkerülhetetlen lenne egy részletes felmérés elkészítése, amiből kiderülne, hogy kik vállalják a nem mindig legkényelmesebb körülmények között zajló egyhetes sátorozást a fesztivál kedvéért, kik adják a több, vagy egy-egy napra kilátogatók derékhadát. Felmérések persze készültek azért, hiszen a fesztiválnak komoly kereskedelmi- és reklámértéke is van, ezek a felmérések viszont – érthetően – azok tudását gyarapítják csak, akik azokat finanszírozták. Annyi mindenesetre publikussá vált belőlük, hogy a szigetesek java bizony mélyen a bukszájába nyúl, nem sajnálja a pénzt azokra a napokra, amelyeket kint tölt. Igaz, a fesztivált exterrémen alacsony „kötségvetéssel” is meg lehet üszni, de ez az igyekezet egyáltalán nem jellemző. Úgy tűnik azonban, hogy a látogatóknak telik is rá, hiszen erősen felülreprezentáltak közöttük például a mobiltulajdonosok, sokuk kifejezetten jól keres, a sziget kezdeti „diáksziget” jellege tehát már a múlté.

A Sziget fesztivál karakteréhez sok minden hozzátartozik, elsősorban a hangulat, a szabadság, a felhőtlen szórakozás és a tolerancia. A látogatók nagy része ilyenkor sokkal felszabadultabb, mint általában. Elmondhatjuk, hogy ilyenkor a szigetet látogatók tényleg sokkal toleránsabbak. Mindenki „megőrülhet” egy kicsit, és ha ettől jobban érzi magát, mások is örülnek neki. A szabadságot leginkább azok érezhetik akik kiköltöznek a szigetre, hisz így egy hétig jöhetnek-mehetnek, kedvükre válogathatnak a szinte 24 órán át tartó programok közül. A Sziget sajátos hangulatát elsősorban az eklektika, a sokszínűség, a felszabadultság adja, nincsenek határok, korlátok, csak szórakozás. És ezt látni az arcokon. Ezeken kívül is vannak

dolgok, amelyek már visszatérő jelleggel a szigetlakók szokásaivá váltak. Ilyen pl. a spontán módon alakuló szemeteskonténereken való együttboldolás. Ezt valaki vagy egy baráti társaság elkezdi és aztán bárki aki arra jár és kedvet érez, bekapcsolódhat. Ettől szabad az egész fesztivál, és ez a jelleg felszabadulttá tesz másokat is. Nyitott és barátságos a légkör, és ez a Sziget szférájába szagolva is érezhető.

Fontos, és máshol aligha tapasztalható sajátossága a Szigetnek a megfordított életritmus! Tekintve, hogy a programok délután, késő délután vagy este kezdődnek és az éjszakába nyúlnak, amit általában megfejelel még egy kis éjjeli mozi, privát buli, összejövetel, a legnagyobb pezsgés ilyenkor tapasztalható. A szigetlakók éjfélutján „ebédelnek”, hajnalban térnek nyugovóra és késő délelőtt, déltájban ébrednek. A Sziget egész infrastruktúrája is természetesen ehhez a fordított életritmushoz alkalmazkodik. Délelőtt a tejszíves nagy a nyüzsgés és a sportpályákon, különböző vetélkedők színhelyein. Délután, késődélután beindulnak az irodalmi előadások, beszélgetések, vitafórumok, egyebek. Általában addigra kerül képbe a szigetlakó előző esti mámorából és vagy feltölti élelmiszertartálékait, vagy hazaüzen anyunak a neten keresztül, hogy jól van. Az élet igazán este indul be: ilyenkor kezdődnek a koncertek, színházi- és táncelőadások és a büfék, falatozók is este, ill. éjszaka számolhatnak a legnagyobb forgalommal. Ez a megváltozott bioritmus, tegyük hozzá, a legkevésbé sem zavar senkit sem.

Sajátos az alapvetően szabadelvű sziget viszonya a rendhez, rendfenntartáshoz. A beléptetés biztonságossága, a „potyázók” kiszűrése, a drogok távoltartása létérdeke a Szigetnek, így természetesen nem nélkülözheti a

rendfenntartó erőket sem. A tapasztalatok szerint ezek megfelelően végzik a munkájukat, és ennek, valamint a már említett, megnövekedett toleranciaszintnek köszönhetően meglepően kevés a konfliktus a Szigeten, a komolyabb bűnesetek szinte elő sem fordulnak és a jelentéktlenebb lopások száma is elenyésző. Hasonló a helyzet a droggal is, bár a fű szaga gyakran terjeng a levegőben, a keményebb drogok vagy a higítós, csavarlazítós fazonok szinte elő sem fordulnak. A lerészegedés már gyakoribb eset, de a görbetalpú szigetlakókat mindenki elnézéssel kezeli, így állapotuk szintén nem okoz problémákat. Ott, ahol majd' négyszázezer fiatal hallgat egy héten át koncerteket és „engedi el magát”, mindez igen figyelemreméltó, és megérne akár egy külön kutatást is.

A Sziget története hosszú évekre nyúlik vissza. '93-ban volt az első Szigetfesztivál, akkor még Diáksziget néven. Két „attyja”, Gerendai Károly és Müller Péter Sziámi akkor még egy sokkal kisebb rendezvényt rukkoltak elő, de már akkor szenzációszámba ment ez az egész. Az évek folyamán azonban sokat hoztátettek az akkori „aprócska” fesztiválhoz. Folyamatosan növelték a fellépők és színpadok számát és így több nézőre, szórakozni vágyóra is számíthattak persze. Az utóbbi években tart ott a Sziget, hogy egyes napokon eléri a csúcs befogadhatóság szintjét és ilyenkor sajnos be kell zárni a kapukat, hogy a már bent szórakozók zavartalanul és biztonságban élvezhessék a pénzükön vett szórakozást. A rendezők „kinőtték magukat”, a tapasztalat és a siker pedig újabb és újabb rendezvények, fesztivá-

lok felé „hajtotta” őket, így mára már ők rendezik a soproni Volt Fesztivált, a Gyerek Fesztivált, a Sport Szigetet stb. és saját tv-jüket a Sziget TV-t is.

A Sziget igen komoly befektetést igényel, és – a nyilatkozatok szerint – még jó idő esetén is csupán szerény eredményre számíthat, néhány esős nap viszont komoly ráfizetést produkálhat. A 2003-as fesztivál 1,25 milliárd forintos költségvetése után 2004-ben az 1,4 milliárd forintot is meghaladta a Sziget büdzséje, és a gazdasági megszorító intézkedések után a 2003-as 166 millió forintos állami támogatás után az idei évre beígért 10 százalékos

81
K É K

hozzájárulás 7 százalékra, azaz kevesebb mint 100 millió forintra apadt. A bevételek további 38 százalékát reklám- és szponzorációs díjakból, öt százalékát vendéglátásból, a maradék ötven százalékot pedig jegyeladásból várták a szervezők. Az egyhetes eseményre a hetijegyért június 15-éig 16 ezer forintot kellett fizetni, a fesztivál kezdetéig 20 ezret, azon túl 24 ezret. A napijegy négyezer forint volt. A számítás az idén bejött, a jó idő és a látogatói csúcs pozitív szaldót eredményezett. Ezzel együtt is, a Sziget költségvetése kísértetiesen hasonlít egy város feszített, és könnyen adósságba forduló költségvetéséhez.

